

EGYÜTT A BÁRKÁBAN

1964 augusztusában Jean Vanier két, elég súlyos állapotban levő szellemi fogyatékoskal, Rafaellel és Fülöppel tanyát ütött Trosly-Breuil-ben, a franciaországi Compiègne közelében, egy kis házban. Kanada volt kormányzójának (vö. Szolgálat 19) mélyen vallásos családból származó fia először tengerésztiiszt volt, majd a filozófia tanulmányozása kötötte le. De életműve az „Arche” közösségek megalapítása lett. Ma kb. 56 ilyen közösség működik Európában, Észak-Amerikában, Indiában, Afrikában és Ausztráliában, ahol több mint 1000 szellemi fogyatékos él az őket gondozó asszisztensekkel. Az „Arche” név bárkát jelent. Az elnevezésnek mély szimbolikus értelme van. A modern élet, tülekedés, verseny mai „özönvizében” ezek az emberek elpusztulnának, vagy emberhez méltatlan életbe szorulnának, ha nem találtak volna itt nyugodt környezetet, testvérnek kijáró becsülésre, szeretetre. És amint Noé bárkájának utasai családi együttesben, egymásra rászorulva hajóztak, éppen úgy itt sem „ápolók és ápoltak” vannak, hanem családias otthonok („foyer”, tűzhely), ahol a gondozottak, bármilyen furcsán hangzik is első hallásra, nemcsak kapnak, hanem adnak is.

Az otthonok lakóinak nagy része hosszú évekig tartó klinikai tartózkodás után került ide. Családjuk nem vállalja őket. A bizalom és szeretet hiányát a legkitűnőbb kórházi gondozás sem pótolhatja. Így mind jobban magukba zárkóznak, elsötétülnek, egyesek a társadalom ellen támadnak, amely erre még jobban kivetíti őket. A környezet nem érti meg, hogy erőszakos, furcsa viselkedésük valójában segélykiáltás, figyelemfelhívás. Amikor bekerülnek a „bárkába”, tele vannak bizalmatlansággal, sérülésekkel. De a családias környezet, a rokonszenv és megbecsülés csodákat képes művelni velük.

Mind a fogyatékosokat, mind a segítőköt vallásra, családi állapotra való tekintet nélkül veszik föl. (Az előbbieket nagy részének természetesen reménye sem lehet a családalapításra. Annál fontosabb, hogy ezért valami kárpótlást találjanak.) Az asszisztenseknek nincs semmi jogi elkötelezettségük, addig maradnak, amíg kedvük tartja. Így főleg fiatalok szívesen jönnek több-kevesebb időre a világ minden tájáról. Troslyban jelenleg 25 nemzetbeli asszisztens működik. Természetesen a jóakarat és az embertárs személyének tisztelete mellett bizonyos elemi hozzáértésre is szükség van: tudni kell, milyen ételre van szükségük a gondozottaknak, hogyan tartásák őket a fürdőben, hogy biztonságban érezzék magukat, hogyan segítsék őket stb. Nem annyira a hivatásos ápoló rutinja ez, mint inkább az anya ösztönös bánásmódja gyermekeivel. A szeretet lehet nagyon követelő is. Vanier elmond egy esetet Rosemarie-val, aki sem menni, sem beszélni nem tud. Egyszer kiugrott a gördülőkocsijából. Vanier legszívesebben visszarakta volna, de Marie-Odile, az asszisztens szigorúan kijelentette, hogy menjen vissza magától. Sok erőlködés árán sikerült is neki. „A részvét nem azt jelenti, hogy megcsinálunk valamit az illető helyett, nem azt, hogy elkényeztetjük vagy pehelypárnára fektetjük a másikat, hanem segít-

jük, hogy teljesen az legyen, akinek lennie kell, és támogatjuk erőfeszítésében" – fűzi hozzá az alapító.

„Az első hónapok kemények – vallja be az egyik asszisztens. – Az ember az eredményesség, az individualizmus, az azonnali cselekvés, a pénz világában él; és egy olyan világba kerül, ahol az értékek neve: kapcsolat a másikkal, odaadott idő, ingyenesség. Abból a világból, ahol nagynak és erősnek kell látszani, olyan világba lép, ahol a gyengeségek lelepleződnek, és megosztjuk őket egymással.“ Az olyan segítők állják meg a próbát, akik nem keresik a sikert, nem viselkednek fensőbbeségesen, nem félnek szegénnyé válni a szegényekkel. Vanier mélyre nyúl a részvét lélektanának elemzésében. Akik hivatásosan foglalkoznak mások segítségével, azokat könnyen megkísérti az önkeresés, az uralkodnivágyás, a gőg, a farizeizmus. Az érzelmesebbek esetleg elveszítik a szeretet tiszta odaadását és tárgyilagosságát. Ezért szükség van egyrészt állandó önvizsgálatra és intenzív imaéletre, másrészt a közösség fegyelmező, segítő erejére.

A részvét nem azt jelenti, hogy megszüntetjük a szenvedést, hiszen ez sokszor lehetetlen. Ha az ember egy szenvedő előtt áll, önkéntelenül is tenni szeretne valamit érte, hogy elmúljon a saját rossz érzése. Vanier-t egyszer nagyon megszegényítette egy kedves asszisztense, akit súlyos baleset ért. Miközben a röntgen előtt várakozott vele, a lány megjegyezte: „Szomorúnak látszol.“ Ekkor rájött, hogy szomorúsága önző. „Ha igazán szerettem volna, egészen érte lettem volna ott, hogy bátorítsam, támogassam, segítsen bizalommal és reménnyel szenvedni... Sophie segített, hogy megértsen Mária szerepét a keresztnél. Ő nem magával, a saját szenvedésével foglalkozott. Tudta, hogy ez Fiának órája. Ott volt, nem azért, hogy megszüntesse szenvedéseit, hanem hogy segítsen teljesen átélni őket, hogy támogassa, bátorítsa, és így beteljesedjék az Atya műve.“ Ez a résztvevő jelenlét azután megtalálja a finom figyelmesség apró jeleit: egy levelet, egy telefonhívást, egy megértő tekintetet, egy diszkrét ajándékot, hogy kifejezze: „Veled vagyok, veled viselek mindent.“ És talán képes reményt és értelmet adni a szenvedésnek. Az önzetlen szeretet ilyen iskolájában jó tanítók a „kicsinyek“. Odile Ceyrac, az ügyvezetőnő így nyilatkozik gondozottjaikról: „Kivételes lények a szív életét illetően.“ Önkéntelenül is Teréz anya jut eszünkbe, aki „nagyszerű embereknek“ mondja szegényeit.

Persze a kölcsönös szeretetnek és megértésnek ez a légköre nem pottyan az égből. Ébernek, türelmesnek kell lenni, nem szabad megijedni vagy viszonozni az esetleges agresszivitást. Sokat segít az is, hogy aki és amilyen mértékben tud, az dolgozik. A házimunkát közösen végzik. Cserépedényeket vagy kerámiát készítenek, ipari bedolgozók, kertészkednek (virág- és konyhakertész) stb. Az anyagi segítség mellett még fontosabb, hogy mindez növeli önbizalmukat, megadja az alkotás örömét és fegyelmező erővel hat. A legtöbben olyan kórházi vagy családi életből jönnek, ahol nem csináltak semmit. A munka nekik szinte létet ad, így érzik valakinek magukat.

